

PRAWO KONSTYTUCYJNE

Testy, pytania i odpowiedzi

redakcja naukowa Monika Florczak-Wątor

Monika Florczak-Wątor, Paulina Jabłońska
Kacper Koman, Michał Matusiak
Kamil Prokopowicz, Ziemowit Syta

Wolters Kluwer

PRAWO KONSTYTUCYJNE

Testy, pytania i odpowiedzi

redakcja naukowa Monika Florczak-Wątor

Monika Florczak-Wątor, Paulina Jabłońska
Kacper Koman, Michał Matusiak
Kamil Prokopowicz, Ziemowit Syta

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2020

Stan prawny na 15 maja 2020 r.

Recenzent

Prof. dr hab. Piotr Tuleja

Wydawca

Joanna Dzwonnik

Redaktor prowadzący

Joanna Otówek

Opracowanie redakcyjne

Anna Popławska

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Autorami poszczególnych rozdziałów są:

Monika Florczak-Wątor – wprowadzenie

Paulina Jabłońska, Kacper Koman, Michał Matusiak, Kamil Prokopowicz, Ziemowit Syta –
rozdziały 1–16

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących
im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej
w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło.
A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2020

ISBN 978-83-8187-888-3

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	7
Rozdział 1	
ZASADY USTROJOWE	11
Rozdział 2	
KONSTYTUCYJNE WOLNOŚCI I PRAWA	17
Rozdział 3	
ŹRÓDŁA PRAWA	33
Rozdział 4	
FORMY DEMOKRACJI BEZPOŚREDNIEJ	41
Rozdział 5	
PRAWO WYBORCZE	50
Rozdział 6	
STATUS DEPUTOWANYCH	57
Rozdział 7	
PARLAMENT	62
Rozdział 8	
RADA MINISTRÓW	73

Rozdział 9	
PREZYDENT RP	79
 Rozdział 10	
SĄDY	85
 Rozdział 11	
TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY	93
 Rozdział 12	
TRYBUNAŁ STANU	103
 Rozdział 13	
ORGANY KONTROLI PAŃSTWOWEJ I OCHRONY PRAWA	109
 Rozdział 14	
SYSTEM RZĄDÓW	114
 Rozdział 15	
PRZYKŁADOWY ZESTAW EGZAMINACYJNY	122
 Rozdział 16	
ODPOWIEDZI	131
 O AUTORACH	162

WPROWADZENIE

Prawo konstytucyjne jest jednym z obligatoryjnych przedmiotów na studiach prawniczych, zaś znajomość materii objętej regulacją konstytucyjną powinna stanowić konieczny element wykształcenia każdego prawnika. Dla studentów studiów prawniczych nauka prawa konstytucyjnego może stanowić duże wyzwanie. Zakres merytoryczny kursu poświęconego tej dziedzinie prawa obejmuje bowiem nie tylko znajomość Konstytucji RP, ale również wielu ustaw rozwijających postanowienia Konstytucji RP, w tym także bardzo obszernych aktów prawnych, takich jak regulamin Sejmu czy kodeks wyborczy, oraz aktów prawnych o „technicznym” charakterze, takich jak ustawa o działach administracji rządowej. W tym gąszczu różnych regulacji prawnych każdy student powinien poruszać się sprawnie, co wymaga nie tylko znajomości treści poszczególnych przepisów, ale również sposobu ich rozumienia w doktrynie prawa i sposobu ich stosowania w orzecznictwie sądowym. Znajomość treści przepisów konstytucyjnych i umiejętność korzystania z nich w praktyce to również elementy budujące świadomość prawną obywatela. Każdy z nas powinien bowiem znać swoje prawa i wolności gwarantowane w Konstytucji RP, wiedzieć, jak reagować w razie ich naruszenia przez organy władzy publicznej, oraz być w stanie skutecznie egzekwować realizację obowiązków ciążących na państwie. Na co dzień obserwujemy również funkcjonowanie państwa w praktyce. Aby móc tę praktykę właściwie oceniać, potrzebujemy podstawowej wiedzy na temat mechanizmów sprawowania władzy w państwie, pozycji ustrojowej poszczególnych organów, ich kompetencji oraz wzajemnych relacji. Jest to również materia wchodząca w zakres tematyki uniwersyteckiego kursu prawa konstytucyjnego.

Wiedzę na temat wszystkich tych zagadnień student studiów prawniczych nabywa, studiując prawo konstytucyjne, a zatem uczestnicząc w wykładach i ćwiczeniach z tego przedmiotu, analizując Konstytucję RP i inne akty prawne oraz poznając treść orzeczeń sądowych i poglądy prezentowane w literaturze, w tym również w podręcznikach do nauki prawa konstytucyjnego. Wiedza w ten sposób pozyskana wymaga jednak rzetelnego uporządkowania, zanim stopień jej opanowania zostanie poddany ocenie w drodze egzaminu kończącego kurs uniwersytecki. Niniejsza publikacja ma stanowić pomoc w zakresie takiego właśnie uporządkowania nabytej już wiedzy oraz przygotowania do egzaminu z prawa konstytucyjnego. Na uczelniach wyższych egzamin z tego przedmiotu wygląda różnie, choć obejmuje zbieżną tematycznie materię. Czasem jest to test, innym razem pytania otwarte, a jeszcze w innych przypadkach kasus do rozwiązania. Są również egzaminy, które łączą wszystkie te trzy formy sprawdzania wiedzy, i takim jest właśnie egzamin z prawa konstytucyjnego organizowany przez Katedrę Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jest to bardzo wymagający egzamin, którego zaliczenie daje studentom pierwszego roku studiów prawniczych nie tylko rzeczywistą satysfakcję, lecz również przekonanie, że studiowanie prawa, w tym także prawa konstytucyjnego, wymaga wysiłku intelektualnego. Prawo konstytucyjne jest bowiem na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego pierwszym przedmiotem dogmatycznym, z którym stykają się studenci rozpoczynający w murach naszej uczelni studia prawnicze. Przystwojenie materii objętej tego typu przedmiotem wymaga posiadania umiejętności samodzielnego analizowania obowiązujących regulacji prawnych, którą to umiejętność student pierwszego roku studiów prawniczych nabywa dopiero w procesie studiowania. Jest to kolejny powód, dla którego egzamin z prawa konstytucyjnego zaliczany jest przez studentów do kategorii egzaminów trudnych. Mamy jednak nadzieję, że niniejsza publikacja będzie pomocna nie tylko studentom Uniwersytetu Jagiellońskiego przygotowującym się do egzaminu z prawa konstytucyjnego, ale również osobom studiującym prawo na innych uczelniach, a także kandydatom na aplikacje prawnicze i aplikantom przygotowującym się do końcowych egzaminów zawodowych.

Publikacja ta obejmuje testy wielokrotnego wyboru (prawidłowa może być jedna, dwie lub trzy odpowiedzi) oraz pytania otwarte (opisowe, porównawcze i problemowe). Zadania do rozwiązania są uporządkowane tematycznie w ramach pierwszych czternastu rozdziałów. Kolejność tych rozdziałów uwzględnia systematykę Konstytucji RP. W najbardziej rozbudowanym rozdziale 2 dotyczącym praw i wolności jednostki szczególną uwagę poświęciliśmy problematyce wolności zgromadzeń, wolności zrzeszeń oraz wolności sumienia i religii. Te trzy wolności są bowiem szczególnie wnikliwie analizowane podczas zajęć ćwiczeniowych z prawa konstytucyjnego na Uniwersytecie Jagiellońskim. Rozdział 15 zawiera przykładowy zestaw egzaminacyjny, który składa się z trzech części: testu, pytania otwartego oraz kazusu. Rozdział 16 z kolei obejmuje odpowiedzi do pytań testowych oraz klucze z podpowiedziami do pytań otwartych. W tym rozdziale osoba przygotowująca się do egzaminu nie znajdzie zatem gotowych odpowiedzi na pytania otwarte, lecz raczej hasłowe wskazanie tych zagadnień, które powinna uwzględnić, formułując własną odpowiedź. Co więcej, w wypadku trzeciego pytania otwartego, którym każdorazowo jest pytanie o charakterze problemowym, zrezygnowaliśmy z podawania podpowiedzi. Po rozwiązaniu testu z danej materii oraz udzieleniu odpowiedzi na dwa pierwsze pytania otwarte (opisowe i porównawcze) osoba przygotowująca się do egzaminu powinna bowiem podjąć próbę samodzielnego rozważenia poważniejszego problemu naukowego, jaki w kontekście danego zagadnienia się pojawia. W końcowej części pracy zamieściliśmy również klucz ułatwiający rozwiązanie kazusu z przykładowego zestawu egzaminacyjnego. W kluczu tym wskazaliśmy problemy, które należy rozwiązać, analizując zgodność opisanego w kazusie stanu faktycznego z obowiązującym stanem prawnym. Mamy nadzieję, że zamieszczone w tym kluczu szczegółowe pytania ułatwią poszukiwanie prawidłowego rozwiązania tych problemów. Podaliśmy również przepisy, których znajomość jest niezbędna do rozwiązania kazusu. Niniejszą publikację świadomie zakończyliśmy tym właśnie specyficznym zadaniem, jakim jest kazus, bowiem zakładamy, że doskonałym jej uzupełnieniem będzie publikacja poświęcona technice rozwiązywania kazusów obejmujących materię prawa konstytucyjnego¹.

¹ M. Florczak-Wątor (red.), *Prawo konstytucyjne. Kazusy*, Warszawa 2020.

W imieniu własnym i autorów niniejszej pracy chciałabym podziękować pracownikom i doktorantom Katedry Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Jagiellońskiego za cenne wskazówki udzielone nam na etapie przygotowywania koncepcji tej pracy oraz uwagi zgłoszone do różnych fragmentów jej pierwszej wersji. Dziękujemy również Profesorowi Piotrowi Tulei, kierownikowi Katedry Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Jagiellońskiego, za życzliwą przychyłność dla tej inicjatywy oraz cenne wskazówki merytoryczne i redakcyjne zawarte w recenzji wydawniczej. Ze swojej strony natomiast pragnę podziękować pięciu autorom niniejszej publikacji, którzy z prawdziwą pasją i godnym podziwu zaangażowaniem poświęcili swój czas na jej przygotowanie. Praca z tymi młodymi osobami, studentami Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, będącymi jednocześnie aktywnymi członkami Koła Naukowego Prawa Konstytucyjnego działającego w ramach Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, była dla mnie prawdziwą przyjemnością.

Monika Florczak-Wątor

Rozdział 1

ZASADY USTROJOWE

1. Konstytucyjna zasada określoności prawa:

- A. nakłada na ustawodawcę obowiązek tworzenia przepisów ustawy w sposób jasny i umożliwiający jednolitą praktykę ich stosowania;
- B. ma charakter programowy, a jej naruszenie nie stanowi podstawy dla stwierdzenia niekonstytucyjności aktu normatywnego;
- C. wyklucza wszelkie zmiany interpretacji przepisów prawa podatkowego.

2. Zasada demokratycznego państwa prawnego:

- A. jest źródłem wielu innych zasad konstytucyjnych, m.in. zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa;
- B. swoją treścią obejmuje m.in. zasady prawidłowej legislacji, w tym bezwzględny zakaz retroaktywności prawa;
- C. wyłącza możliwość ograniczenia praw słusznie nabytych.

3. Nadrzędność Konstytucji RP:

- A. w wymiarze jurystycznym opiera się na założeniu, zgodnie z którym wszystkie jej przepisy mają charakter wiążący;
- B. w aspekcie negatywnym zakazuje stanowienia prawa z nią niezgodnego;
- C. jest chroniona poprzez obowiązek bezpośredniego stosowania jej przepisów.

4. Konstytucyjna zasada przychylności prawa krajowego prawu międzynarodowemu:

- A. ma charakter wyłącznie programowy, stanowiąc swoistą deklarację państwa;
- B. rodzi obowiązki jedynie na płaszczyźnie stosowania prawa, zobowiązując organy krajowe do bezpośredniego stosowania ratyfikowanych umów międzynarodowych;
- C. jest źródłem nałożonego na sądy obowiązku dokonywania wykładni prawa krajowego w zgodzie z prawem międzynarodowym.

5. Przyjęty w Konstytucji RP model rozdziału kościoła od państwa:

- A. zakłada bezstronność władzy publicznej, co wyklucza jej współdziałanie ze Stolicą Apostolską;
- B. opiera się na zasadzie poszanowania wzajemnej autonomii i niezależności;
- C. wyklucza działanie kościołów i związków wyznaniowych w sferze publicznej.

6. Bezpośrednie stosowanie norm konstytucyjnych może polegać na:

- A. stosowaniu Konstytucji RP samoistnie przez sędziów Trybunału Konstytucyjnego;
- B. współstosowaniu normy konstytucyjnej i ustawowej zarówno przez organy władzy publicznej, jak i osoby fizyczne lub prawne;
- C. odmowie zastosowania przez sąd rejonowy norm prawnych zawartych w rozporządzeniu Ministra Finansów.

7. Przykładem formalnej koncepcji państwa prawnego jest:

- A. katalog formalnych gwarancji przestrzegania prawa;
- B. porządek konstytucyjny oparty na wartościach takich jak godność lub sprawiedliwość;
- C. prymat prawa nad ustawą.

8. Które z poniższych zasad nie zostały *expressis verbis* wyrażone w przepisach Konstytucji RP?

- A. zasada ochrony praw słuszenie nabytych;
- B. nakaz dochowywania odpowiedniej *vacatio legis*;
- C. zasada zrównoważonego rozwoju.

9. Równowaga władzy sądowniczej i wykonawczej:

- A. przejawia się pełną autonomią judykatury zarówno w sferze orzeczniczej, jak i administracyjnej;
- B. jest realizowana m.in. poprzez prezydencką prerogatywę powoływania sędziów;
- C. nie może być osiągnięta w polskim ustroju nawet w części z uwagi na całkowitą odrębność władzy sądowniczej.

10. Zasada ochrony praw słuszenie nabytych:

- A. gwarantuje taki sam stopień ochrony w przypadku ograniczenia zarówno praw wymienionych wprost w Konstytucji RP, jak i praw przyznanych na podstawie ustaw;
- B. obejmuje prawa nabywane na podstawie ustaw w czasach PRL, jeżeli prawa te zostały nabyte w sposób zgodny z prawem i niebudzący zastrzeżeń moralnych;
- C. jest wyprowadzana przez Trybunał Konstytucyjny z zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa.

11. Zasada niedziałania prawa wstecz:

- A. nie znajduje zastosowania do przypadku wstecznego przyznania uprawnień obywatelom;
- B. co do zasady zabrania stosowania retroakcji właściwej;
- C. bezwzględnie wyłącza możliwość nadania aktowi normatywnemu wstecznej mocy obowiązującej.

12. W prawie podatkowym:

- A. zasada określoności prawa ma bardziej rygorystyczny standard niż w prawie cywilnym;
- B. ustawodawca nie może dokonywać zmian w ciągu roku podatkowego, chyba że kieruje się ważnym interesem publicznym;
- C. odpowiednia *vacatio legis* będzie wynosić zawsze 14 dni od dnia ogłoszenia ustawy.

13. W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego:

- A. podstawą ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej jest narodowa gospodarka rynkowa oparta m.in. na solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych;
- B. ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i ze względu na ważny interes prywatny innych uczestników obrotu gospodarczego;
- C. jeżeli cel publiczny, na który wywłaszczono nieruchomość, nie jest realizowany, to poprzedniemu właścicielowi przysługuje prawo zwrotu wywłaszczonej nieruchomości.

14. Zasada państwa jednolitego:

- A. przesądza o unitarnym charakterze państwa polskiego;
- B. stanowi ograniczenie zasady decentralizacji władzy i wpływa na ustrój samorządu terytorialnego;
- C. ogranicza się do zagadnienia podziału administracyjnego Polski, a nie aspektu jednolitości prawa.

15. W polskim modelu konstytucyjnym:

- A. kompetencje organów władzy ustawodawczej i wykonawczej nigdy nie mogą się ze sobą pokrywać zgodnie z zasadą trójpodziału władzy;
- B. uprawnienia władzy ustawodawczej ograniczane są ze względu na pozytywny aspekt zasady nadrzędności Konstytucji RP, czyli zakaz stanowienia ustaw sprzecznych z Konstytucją RP;
- C. właściwy dla Konstytucji PRL z 1952 r. Sejm był organem nadrzędnym wobec innych organów konstytucyjnych, co było zgodne z zasadą jednolitości władzy państwowej.

16. Kościoły i związki wyznaniowe o uregulowanej sytuacji prawnej:

- A. posiadają równe prawa, co oznacza, że żaden z kościołów i związków wyznaniowych nie może osiągnąć pozycji nadrzędnej wobec pozostałych;
- B. mogą współpracować z państwem w wykonywaniu jego zadań i funkcji publicznych;
- C. mogą prowadzić placówki edukacyjne, które będą dotowane przez Skarb Państwa.

17. Z zasady społecznej gospodarki rynkowej wynika:

- A. powinność wspierania przez państwo słabszych uczestników obrotu gospodarczego;
- B. przyjęcie przez ustrojodawcę liberalnej koncepcji wolnego rynku;
- C. fakt, że prowadzenie przez podmioty publiczne działalności gospodarczej może następować jedynie w drodze wyjątku.

18. Zasada demokratycznego państwa prawnego:

- A. przed 1997 r. stanowiła podstawę do rekonstruowania przez Trybunał Konstytucyjny zasad dotyczących praw oraz wolności człowieka i obywatela;
- B. nie została wprost wysłowiona w Konstytucji RP, ale wyinterpretowana przez Trybunał Konstytucyjny z zasady zaufania obywateli do państwa;
- C. została przywrócona w wersji znanej z Konstytucji kwietniowej.

19. Zasada przychylności prawu międzynarodowemu:

- A. odnosi się nie tylko do umów międzynarodowych zawartych przez Polskę, ale i do prawa zwyczajowego wiążącego społeczność międzynarodową;
- B. została uznana przez Trybunał Konstytucyjny za podstawę tezy o wyższości unijnego prawa pierwotnego nad polską ustawą zasadniczą;
- C. oznacza m.in. konieczność wykładni przepisów krajowych w sposób „przyjazny” międzynarodowym zobowiązaniom Rzeczypospolitej Polskiej.

20. Zasada podziału władzy:

- A. wyklucza powierzenie organom władzy wykonawczej możliwości stanowienia norm powszechnie obowiązujących;
- B. dopuszcza łączenie w jednym ręku mandatu parlamentarnego ze stanowiskiem w administracji rządowej;
- C. ma na celu zwiększenie skuteczności działań organów władzy publicznej w myśl zasady „trzy mogą więcej”.

21. Przepisy Konstytucji RP:

- A. treść normatywną zyskują dzięki konkretyzacji w ustawach;
- B. stosowane są bezpośrednio, jeśli Konstytucja RP tak wyrażnie stanowi;
- C. według orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego stoją ponad prawem pierwotnym Unii Europejskiej.

22. Zasada zwierzchnictwa Narodu:

- A. oznacza, że źródłem władzy w Rzeczypospolitej Polskiej nie może być uczyniona jednostka;
- B. jest konkretyzowana w drodze przysługującego obywatelom prawa do referendum;
- C. zakłada, że podstawową formą wykonywania zwierzchnictwa przez Naród jest sprawowanie władzy bezpośredniej.

PYTANIA OTWARTE

Pytanie 1. Scharakteryzuj zasadę zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa w świetle Konstytucji RP i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego.

Pytanie 2. Porównaj zasadę państwa demokratycznego z zasadą państwa prawnego.

Pytanie 3. Jakie konsekwencje zasada zwierzchności Narodu ma dla stanowienia prawa powszechnie obowiązującego?

Rozdział 2

KONSTYTUCYJNE WOLNOŚCI I PRAWA

TESTY

1. Zasada ochrony godności człowieka:

- A. jako wiodąca zasada konstytucyjna oddziałuje na zawartość normatywną wszystkich praw i wolności;
- B. ma charakter deklaratoryjny, a stwierdzenie jej naruszenia nie może stanowić samoistnej podstawy dla stwierdzenia niekonstytucyjności przepisów ustawy;
- C. ma charakter absolutny, gdyż nie podlega ograniczeniom nawet w czasie stanu wojennego.

2. Zgodnie z Konstytucją RP:

- A. równe traktowanie dopuszcza różnicowanie sytuacji prawnej osób znajdujących się w sytuacjach odmiennych;
- B. nierówne traktowanie osób znajdujących się w sytuacjach podobnych jest zawsze niedopuszczalne;
- C. dyskryminacja pracowników ze względu na płeć jest bezwzględnie zakazana.

3. Konstytucyjna wolność zgromadzeń:

- A. nie ma charakteru absolutnego, może być więc ograniczana w drodze umowy międzynarodowej ratyfikowanej za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie;
- B. obejmuje intencjonalne, otwarte dla nieokreślonej liczby osób zgromadzenia, tylko o ile mają one charakter pokojowy;
- C. jest chroniona m.in. za pomocą skargi konstytucyjnej.